

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVII

Ч. 115. Джерзі Сіті, Н. Дж., п'ятниця 19-го травня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 115. Jersey City, N. J., Friday, May 19, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТ ЦЕНТИ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Tel. „Свобода“: WErger 4-0237, — Fax. У. Н. Союз: WErger 4-1014, 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA.

FIVE CENTS ELSEWHERE

ПАРАДНЕ ПОВИТАННЯ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ В КАНАДІ

КВЕБЕК. — Мешканці Квебеку, що є французького походження й колись, у минулій історії, не дуже приязно відносились до британських монархів, прийняли британську королівську пару дуже сердечно. Сотки тисяч людей появились на набережжі та на вулицях, а 50,000 дітей співали британський гімн „Гад сейв ди кінг“. У прийнятті взяли участь представники всіх суспільних верств та релігійних організацій, включаючи і князів католицької церкви.

ЗАКЛАДИ НА КОНІ ОДОБРЕНІ ЛЕГІСЛЯТУРОЮ.

ОЛБАНІ. — Стейтова легіслятура малою більшістю голосів переголосувала законопроект, на основі якого заклади на коні були б легалізовані. Біля цього законопроекту велась досить завзята боротьба. Тепер, коли остаточно він ухвалений в легіслятурі, він мусить перейти ще пробу цілого населення, і в осені піде референдум. Коли населення одобрить його, а підіаються, що так буде, то наступної весни буде вже впроваджена ціла легалізована система кінних закладів.

ХОЧУТЬ ПОТЯГНУТИ ПРОВІДНИКІВ БУНДУ ПІД СУД.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія вислав на руки окружного прокуратора Дюїя документи, в яких доказує, що Фріц Кун, провідник американських нацистів, „Бунду“ і його сім найвищих помічників винуваті проступку несплачених податків і за те треба їх потягнути до судової відповідальності. Таких проступків посадник начислив аж 40. А за кожний проступок грозить кара пів року арешту.

ПРОЄКТ ФЛЬОРИДСЬКОГО КАНАЛУ ПОВАЛЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Сенат відкинув проєкт Фльоридського каналу, який перетинав би шийку Фльоридського півострова й вкорочував би морський шлях. Проектodawці говорили, що той канал не лише прискорить прибережну морську комунікацію, але й матиме мілітарне значіння. Противники говорили, що користі не покрийють його коштів, які виситимуть коло 300 мільйонів доларів.

ЖИДИ ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ БРИТИЙСЬКОГО ПРОЄКТУ.

НЮ ЙОРК. — Бритійський проєкт створення з Палестини незалежної держави стрінув з боку американських жидів велике негодування. Всі вони твердять, що в той спосіб Велика Британія зрадить ту обіцянку, яку колись дала жидам, що створить з Палестини дію жидів національний захист. Американська сьоністична організація гостро запротестувала проти того. Жиди організують делегацію до Вашингтону.

АМЕРИКАНСЬКА АРМІЯ НАЙЗДОРОВІША НА СВІТІ.

НЮ ЙОРК. — Генерал-лікар американської армії, Рейнолдс, сказав у прилюдній промові, що воєні американської армії фізично є найздоровіша на світі. Він хвалив також здоров'я учасників „Світілен Консервейшен Кемп“ і сказав, що вразі потреби вони створять прекрасний завязок великої американської армії. Життя в таборі фізично і морально скріплює, вчить гігієни і дисципліни.

КРИТИКУЮТЬ ЗАКОН, ЯКИЙ НА ВИПАДОК ВІЙНИ КОНФІСКУВАВ БІ МАЙНО.

ВАШИНГТОН. — Сенатор Лі критикував ухвалений недавно закон, на основі якого увесь прихід у часі війни забирає би підприємствам уряд, та казав, що цей закон, хоч сам по собі має глибоко моральні завдання, в практиці показався шкідливим. Бо коли увесь дохід забирає би компанія уряд, то це їх спараліжувало б і спинило б їх розгін. А відомим є, що в часі війни потрібно більшої продукції і більшої активності, ніж колинебудь в інший час.

ЗАГАДКОВА СМЕРТЬ З ГАЗІВ.

НЮ ЙОРК. — В одному апартаментовому домі знайшли мертвого 34-літнього Чарлза Юїла і до безпритомності зачорочену його жінку. Жінку можливо вдасться врятувати. Смерть наступила від якогось досі невиясненого чаду, що походив із якогось джерела. В тому домі вже перед тим появлявся цей чад і хворіло на нього декілька осіб. Поліція робить дослідження.

КАЖУТЬ, ЩО ПІДЗЕМНІ ЗАЛІЗНИЦІ НЕ ОПЛАЧУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Френк Колер, голова департаменту дослідів над вуличним рухом, сказав, що новозбудована міська залізниця, „Індивідуент Систем“, не може оплачуватись так довго, як довго за перевіз осіб побирають тільки 5 центів. Щоб вона оплатилась, треба брати по 7 центів, говорив він.

НА ПРИВИТАННЯ КОРОЛЯ.

Старинне канадійське місто Квібек прибралося в святоточний одяг на привітання англійської королівської пари. Парламентарні будинки прибрано англійськими й французькими прапорами.

З НЕЩАСЛИВОЇ ЛЮБОВІ.

На залізничному шляху між Глубічком Вел. і Курівцями кинулись під поїзд Каз. Камінецький і Софія Головата. Поїзд відтяв їм голови. Причиною самогубства була відмова батьків на закінчення подружжя.

ВОВКИ ПІД ЛОДЗЕЮ.

Ніччю на 19. м. м. в селі Віскітно під Лодзею у загороді Л. Куциця пес звів борню з двома вовками. Останньої хвилини господар прибіг посів на поміч і вилами заколов одного вовка, а другий вовк утік. Ще не знати, звідки вовки примандрували аж під Лодзь.

СПРОВОКОВАНА БІЛКА І ЇЇ НАСЛІДКИ.

В селі Вороні коло Огніні, повіт Товмач, існують штучно підтримувані останні могили капцтва. Є в них більше товариств, як усіх їх разом. Тому то й не подобається їм, що свідомі українці не хочуть йти на їхню вулку й залюднити їхні установи, але працюють у своїх власних товариствах. І ось ті капцські недобитки спровокували на спілку з запрошеним до цього мазуром білку на ножи під церквою в третій день Великодня. Після того поліція арештувала в селі понад 20 осіб, у тому справника кооперативи „Єдність“ і голову „Лугу“ Онуфрія Бровчука, інструктора „Лугу“ і секретаря читальні „Просвіти“ Федора Ганиша, голову Кружка Р. Ш. Федора Волошина, а також солтиса громади Ворона Леся Соловоя. Решта заарештованих — це переважно луговиків і діячів члени наших установ.

Товмачське староство опечатало після того локалі: кооперативи „Єдність“, Кружка Р. Ш., Кружка „Сільського Господаря“, читальні „Просвіти“ й „Лугу“ у Вороні.

ПРОТИПОЛЬСЬКИЙ ВИСТУП ВІДОМОГО ІТАЛІЙСЬКОГО ПУБЛІЦИСТА.

Як подає „Век Нови“ з 19. м. м., Вільджініо Гайда помістив у „Джорнале д'Італія“ статтю, в якій висловлює погрози під адресу Польщі: він підкреслює, що на випадок, якби польсько-франко-бритійська співпраця зацілилась, Італія та Польща знайдуться по протинних сторонах барикади.

СУРМАЧІ НА ВЕЖІ БЕРНАРДИНІВ.

Товариство Любителів (Мілосьнікуф) Минувшини Львова рішило кінце привернути давній звичай, щоб сурмачі сурмили „гейнал“ на одній із львівських веж. Тепер це Т-во звернулося до монастиря оо. бернардинів у Львові із проханням висловити свою думку у справі приміщення сурмачів на бернардинській вежі. Ігумен монастиря, о. Шепеляк, дав відповідь, що управа монастиря рішила згодитися на приміщення міських сурмачів на годинниковій вежі з тим, що подробиці тієї справи ще окремо обговорять.

100 БУДИНКІВ ЗГОРІЛО ВІД ГРОМІВ.

Над частиною луцького повіту пройшла нагальна буря з грозами. У Цумані грім ударив у стодолу й спричинив пожежу. Вогонь перекинувся на село і знищив зовсім коло 100 будинків. Пів села спопеліло.

П'ЯТЬ ОСІБ ЗГІНУЛО ВІД ЗАТРОЄННЯ ЗЕМНИМИ ГАЗАМИ.

В місцевості Гомболя в Могильських Альпах 5 осіб стали жертвою нещасливого випадку. Один робітник спустився у глибину криниці, щоб прочистити дно. Там він затруїв земними газами і амер під час праці. Йому на рятуюнок поспішили 4 інші товариші, однак їх теж постигла смерть і вони вдушились газами.

ВІДВЕРТАЄТЬСЯ ВІД ЕВРОПИ.

Ідучи Советам назустріч, відложено наради Ради Ліг Наций у Женеві. А тепер Совети висилають на наради Івана Майського, свого амбасадора з Лондону, а не народного комісара заграничних справ чи його заступника. Це толкують собі так, що Совети махнули рукою на Женеву і західню Європу.

ЗНАМЕННИЙ ВИМАХІД.

На річних зборах Акустичного Союзу Америки, що відбувався в Готелі Пенсіленія в Нью Йорку, демонстровано при закритих дверях машину, котра ловить промову бесідника, „розбиває“ її слова й випускає їх без усяких недотач, які мова бесідника могла би мати, як: чужинський акцент, свистячий голос, старечий або дитячий шипіт. Машину демонстрував Гомер В. Додлі, представник лабораторій телефонічної системи Бела. Приватні гості заповідали винаходів величезне практичне примінення.

ПОЖЕЖІ.

У Варваринцях, пов. Тернопіль, вибухла пожежа внаслідок хвиної будови комина. Від тієї пожежі згоріло 7 будинків. Шкоди дають суму 6,800 зл. — В Бішчу, пов. Бережани, вибухла пожежа в кооперативі „Відродження“. Згорів товар вартості 200 зл. — В Купинцях, пов. Тернопіль, згоріла стодола з пашею вартості 700 зл. на шкоду Магди Ружилю. — В Доброводах, пов. Підгайці, вибухла пожежа в будинках Степана Озновича. Згоріло 14 господарських будинків, власність 17 господарств, загальної вартості 50,000 зл. Підчас пожежі, яка вибухла внаслідок необережності, вдушилася димом у пивниці жінка Озновича. Одна жінка сильно попеклася. 10-літня дівчинка загинула, імовірно згоріла живцем. За нею почали розшуку. — В Маріямполі, пов. Станіславів, вибухла в тамашньому костелі пожежа. Не зважаючи на енергійну акцію, — згорів дах, частина стелі, костельне білля й літургичні одяги. Загальна шкода — 13,000 зл. Пожежа повсталася внаслідок злочинного підпау. Поліція веде слідство.

ВІСІМ ЖІНОК ДЛЯ БОЛЬШЕВІЙСЬКОГО ОФІЦІРА.

В Москві засудили старшину червоної армії, Іссаєва, за те, що він в однім році мав 8 жінок і над усіми збиткувався. Большевицька преса не загадує тільки одного: чи того практикуючого комуніста засудили за те, що мав так багато жінок, чи за те, що збиткувався над ними.

І ДІТИ ТЕЖ ПРОПАГУЮТЬ...

Донька Сталіна, що числить тепер ледви 12-тих рік життя, одержала становище секретарки секції молоді „Т-ва Безбожників“. Нова секретарка виконала недавно соцістичний реферат з нагоди обняття посади функції, підчеркуючи водночас, що усі свої сили посвятить атеїстичній пропаганді, як велить засада її батька.

ВИГЛЯДАЄ, ЩО НІМЕЧЧИНА ЗАБЕРЕ ДАНЦІГ

ВАРШАВА. — Є мало надій на те, щоб Данціг, остався при Польщі без війни. Зате все вказує на те, що Німеччина задумує забрати Данціг підступом. Так пишуть польські газети. І подають, що Данціг є завалений десятками тисяч німецьких „туристів“, якими є молоді німці. Не улягає сумнівові, що місто схоче перевести плебісцит, яким заявиться за прилучення Данцігу до Німеччини. Буде вчинений свого роду „переворот“, на що Польща не зможе дивитися спокійно. Та як тільки вона вмішається і піде військом, місто готове просити Німеччину поміч. Таким чином Гітлер не явиться „напасником“, а піде тільки боронити — німців. Якщо тоді Польща не схоче з тим погодитися, то може вибухнути війна. Польща хоче тому всьому запобігти тим, що держить більшу силу війська, яке постійно їздить через Помор'я і останувалось близько Данцігу, ніби тому, що залізничні поїзти, а поправді на те, щоб бути кожної хвили готовим до військової інтервенції.

РОЗСТРІЛ У КИЄВІ.

КИЇВ. — Розстріляли за шпигунство матір і дочку. Совети подають, що мати належала перед війною до поміщицьких кол в Україні. За її намовою її гарна дочка, що була подружена двічі з советськими офіцерами, добувала від них військові тайни, які передавала „фашистським шпигам“.

ЗА ВИДАЧУ ВІЙСЬКОВИХ ТАЙН.

БЕРЛІН. — Стяго голови двом німцям за те, що зраджували німецькі військові тайни чужим агентам. Від 1. січня б. р. покарано за те саме й у такий спосіб 20 осіб.

ЗА ПОВНИЙ ВІЙСЬКОВИЙ СОЮЗ.

ЛОНДОН. — Совети повідомили британський уряд, що вони згодні заключити союз з Англією і Францією, якщо він буде повним воєнним союзом. На ніщо інше Совети не підуть.

ЗАТЯГАЮТЬ ДО ПАТРІОТИЗМУ.

ЛОНДОН. — У тяжких для Англії моментах, а такими є теперішні дні, завжди є велика частина суспільства, головню між багатіями, що думають тільки про те, як рятувати гроші. Саме ті зачали купувати тепер на великі суми американські цінні папери, що може спричинити наглий спад англійської валюти. Лондонська біржа і Банк Англії беруться за драстичні міри, щоб заставити спекулянтів думати трохи по патріотичному. Тільки не знати, чи це вдасться.

„БІЛИЙ ПАПІР“.

ЛОНДОН. — „Гвайт Пейпер“, проголошений британським урядом, подає до відома, на що Англія рішена в справі Палестини. Отже жиди в Палестині мусять погодитися з тим, що вони назавжди остануться там меншиною, становлячи менш-більш одну третину населення. Решту творитимуть араби. Зате жиди, хоч є й остануться меншиною, матимуть забезпечені рівні права з арабами. Англія змагає до того, щоб повсталла незалежна палестинська держава, але покищо держатиме мандат у своїх руках, щоб забезпечити краєві спокій і порядок. Уряд заповідає, що отче є осточорі рішення у справі Палестини. Як також каже, що здає собі справу з того, що буде проти рішення спротив, але він буде здавлений усіма способами.

НЕЗАДОВОЛЕНІ АЖ ЖИДИ ТАК І АРАБИ.

ЕРУСАЛІМ. — Араби не є задоволені з „Гвайт Пейпер“, але головню тому, що Англія допускає до Палестини Великого Муфтія, якого вважають „годопавою арабських терористів“. Зате жиди зчинили цілу бурю, а підчас протибритійської демонстрації здирали британські державні емблеми, заступаючи їх сьоністичними, та кричали „Геть з британським урядом“. Демонстранти напали на державний будинок і понижили там меблі, а папери й гроші викидали крізь вікна на вулицю. Здержано вистави в театрах і заповіджено 24-годинний генеральний страйк, щоб тим запротестувати проти „бритійської соромної зради“. Видано маніфест, яким заповіджено, що все палестинське жидівство витовідає війну політиці, що оперта на „Гвайт Пейпер“.

НЕ ВОРОЖИТЬ НІЧОГО ДОБРОГО.

СОФІЯ (Болгарія). — Треба стерегти румунське посольство, і то добре, бо поширюється протирумунський настрій. Появляються маніфести, що звиняють до пімсти за „бестіяльський злочин“, яким уважають замордування 22 болгарів румунськими жандармами в Добруджі, що сталося 10. травня.

ПРОПАВ.

СТОКГОЛЬМ (Швеція). — Нема ніякої вісти про летуна Карла Бекмана, що вибрався сам один літаком через океан, щоб перелетіти з Америки до Швеції.

СВОБОДА ("LIBERTY")

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Початково число три центи.		Three cents a copy	
One year	\$6.00	One year	\$6.00
Six months	\$3.25	Six months	\$3.25
Three months	\$1.75	Three months	\$1.75
Число а п'ятиці (з англійською частю):		Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
One year	\$2.00	One year	\$2.00
Six months	\$1.25	Six months	\$1.25
В Джерсі Сіті і Заграницю:		Foreign and Jersey City Rates:	
One year	\$9.00	One year	\$9.00
Six months	\$4.75	Six months	\$4.75
Three months	\$2.50	Three months	\$2.50

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

3 Канаді належить посылати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "СВОБОДА", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

СПРАВА ПЕРШОЇ ВАГИ

Двадцять тисяч молодих людей розсліджувала Комісія Американської Молоді для конвенції союзу Хлопчиків Клубів Америки, шукаючи відповіді на важне питання, яка справа займає нині найбільше молодь?

Звісно, питання важке, але звичайно люди, що беруться шукати відповіді на нього, не йдуть розпитуватися в молодих людей. Звичайно старші люди мають на такі питання про молодь уже готові відповіді і відповідають, що найголовнішим питанням для молоді є те, яке, на думку старших, ним повинно би бути, або що, на думку старших, відводить молодь від головної справи.

Розпити серед самої молоді за найважливіше для їх життя питання відкрили, що сама молодь вважає найголовнішою справою свого життя економічне забезпечення. Себто молодь хоче мати певний зарібок, і то не прихід з капіталу або злочину, чи державної платні, але постійну працю.

Комісія розпитувала хлопців найрізнішого походження і з найрізніших частин краю і всюди діяла тої самий образ: молоді люди покінали всі обов'язкові школи, часто ще й необов'язкові, всі хочуть праці, але їй мало хто може дістати. До того багато з тих, що були щасливі дістати працю, заняті не весь час, а лише частинно. І всі працюючі дістають за свою працю низьку заплату. Бувало таке й давніше, але давніше часто з малою полатною працю йшла надія на поправу й на підвищення запла-ти; нині праця, що оплачується слабо, не дає надії на підвищення. Через те давніше молодь, добувши собі працю, відділювалася від родичів чи рідні; нині на кожну сотку подружених молодих людей 40 живуть при родичах.

Такі обставини мали далеко йдучі впливи на настання молоді: "Не можна дивуватися", каже комісія, "що нова молодь утратила багато з давнього запалу до пригод і замість цього занялася неромантичною справою завітної мешкання й поживи. Якої заради жде молодь? — питалася комісія молодих людей. Урядової допомоги? Нічого подібного. Молодь хоче поклатися на себе саму.

Може молодь хоче якоїсь розважки, які практикується в різних європейських краях? — допитувалася далі комісія. Показалося, що американська молодь не хоче ніякого європейського "ізму": на кожну сотку знайшлося ледве 4 таких, що хотіли зміни американської системи правління й господарки.

Іншими словами, молодь лишилася лояльною американським ідеалам, але домагається, щоб американська система згідно з тими ідеалами розв'язала основне питання життя молодих людей: забезпечення для них праці й приходу на прожиток. Молодь певно теж відчуває, що це є скандал для Америки — ця нужда серед небувалого багатства.

МИКОЛА МІХНОВСЬКИЙ

(До 15-тих роковин смерті).

Дня 3. травня ц. р. минуло 15 років від трагічної смерті Миколи Міхновського, одного з найбільш трудящих і заслужених працівників - борців українського національного відродження над Дніпром. Серед неймовірно важких обставин, на дуже неподатному і невдячному ґрунті він перший являв ширив ідеї нашого самостійництва, безупинно заходився біля його розвитку й закликав його поклав своє безцінне життя.

Походив з прилуцького повіту на Полтавщині. Батько його був священиком на селі. Серед селян виховався малий Микола і їх та село щиро полюбив усім своїм серцем. По скінченні гімназії присвятився правничим студіям. Студіював у київському університеті й там відразу став провідником свідомих студентів-українців, що зорганізувалися в гурток "Братство Тарасівців". Це були перші самостійники. Вони не погоджувалися з модним тоді над Дніпром, революційним, інтернаціоналізмом і соціалізмом, а пропагували революційний націоналізм. Міхновський гостро виступав проти більшості молоді, що захоплювалася соціалістичними ідеями. Може й з тої причини Тарасівці не здали собі популярності; коли вони по скінченні студій розбрилися по світі, їх гурток перестав існувати.

Міхновський залишився спершу в Києві, де вів адвокатську практику, але згодом переїхав у Харків. Був добрим правником і відразу зєднав собі клієнтелу та якнайкращу славу. Зараз же взявся за політичну роботу. Натрапив на незлий ґрунт. Внесові стає ідеологом Революційної Української Партії (РУП). Пише для неї програму, а в ній основну тезу: "Одна, нероздільна, самостійна Україна". Накладає інтелігенцію, що за данням і обов'язком її з "розплітати очі у рабів". Хоча вірити що ця "третя інтелігенція", як її зве — "стає до боротьби за свій народ, до боротьби кріпавої, безпощадної".

Але РУП не пішла за Міхновським. Пішла за інтернаціонал - соціалізмом. Це дуже огричало Міхновського, що вірив у це молоде покоління. Тож він розходиться з РУП і спільно з Олександром Макаренком організує Українську Народну Партію. І тут у програмі — "Самостійна Українська Національна Держава".

По революції 1905 р. повіяло свободним духом. Міхновський зважується на ви-

дання першого над Дніпром, писаного українською мовою, часопису "Хлібороб", Робить його спільно з М. Шеметом (Михайленком) у Лубнях на Полтавщині. По п'ятому числі були змушені перервати й перенеслися до Катеринослава. Тут продовжують видавничу працю, видають журнал "Запоріжжя", але губернатор припиняє на першому числі. Проте Міхновський не уступає і при допомозі Михайла Біленького видає в Харкові довгий час тижневик "Сніп". Дальше працює політично й за його впливом до Державної Думи входять з Полтавщини національно свідомі депутати.

Не кидає й адвокатської практики. В цій діяльності великі заслуги поклав в обороні учасників революції 1905 р., де між іншими боронив братів Шеметів в "Лубенському процесі". В останні роки перед війною набирає переко-нання, що будучина нації тісно зв'язана з її економічною силою й спрямовує свою невичерпану активність у тому напрямі. Разом з промисловцем Іленком займається організацією соляного промислу в слав'янському районі.

Міжтим зривається світова заверюха. Міхновський служить у північній армії, а згодом стає членом Київського Військового Суду. З виходом революції починає знову національну роботу. Бороться за пропагування української руху серед частин російської армії з більшістю українських воєнків. Відчуває вагу хвилі, потребу свого війська й організує його. Було це дуже важке завдання. В колах Центральної Ради ця робота не знайшла відповідної під-держки, так, що Міхновський був зданий на власні сили. Проте не кинув діла і завдяки йому повстали перші підвалини під відбудову української збройної сили.

Геніальним маневром добився він навіть того, що з боку військової влади не ставили йому в тому напрямі перешкод. Було це так, що "Товариство Полуботківців" ула-дило на військовому майдані в Святошині під Києвом "Свято білої квіткі", під кінець квітня. На свято прийшло коло 10,000 українського воєнства. Настрий піднесеного наці-нального духа використали організатори і ривними, стрійними рядами поведи воєнство у Київ під Царську Палату. Р. ній засідав "Київський Совет Робочих і Салдатських Депутатів" — найбільше против-ний організуванню української

армії. Він мав вплив на військову владу й міг спричинити заборону організувати українські військові частини. На вид українського війська в палаті зчинилося велике збентеження. Міхновський з делегатами увійшов до середини і почав цей промовив до війська українською мовою. Цей згодився. Промовляючого рідною мовою генерала військо пови-тало дуже сердечно. Ходорович цим так зворушився, що з його боку Військовий Комітет від тоді ніяких перешкод уже не мав.

Міхновський і Полуботківці беруться пильно до праці й організують перший український полк. Організаційний Військовий Комітет призначає команданта та офіцерів і вже небагом формування полку доходить кінця. Був це — "Перший імені Гетьмана Богдана Хмельницького Козацький Полк", з портретом Великого Гетьмана на прапорі.

Міжтим починають діяти "приятелі" Міхновського. Засилають його на румунський фронт. На Полтавщині вертається шойно восени. Приймає участь в Партії Хліборобів Демократів, де виявляється найвірнішим поклонником самостійницької ідеї. В Києві вже гетьманщина. Соропадський пропонує Міхновському становище Бунучного Товариша — цебто особистого дорадника. Міхновський відмовляється, остається в опозиції.

Приходить осінь 1918 р. Міхновський опиняється серед повстанців. Іде в Харків зо Запорізького Корпусу. Настає Директорія. Большевики сунуть на Харків. Міхновський переїжджає в Київ. У круговороті подій попадає в большевицький арешт. Якось визволюється. Ще помагає Григорієву. Доля кидає ним в усі сторони. Нарешті опиняється на Кубанщині. В тиші працює на чорний хліб — в кооперації, а пізніше учите-лю.

В 1924 р. вертається у Київ. У важких умовах не можна продовжати національ-но - політичної праці. Безді-ля на цім полі не може стер-піти. Боліє над жахливим у-ладком самостійницької ідеї. Попадає в розпук. Ще бо-реться, хоче їхати за кордон, щоб там вести роботу. Не по-вело і зломаний нестерпним обставинами наложив на себе руку дня 3. травня 1924 р.

Помер на боці, призабутий, у тині. Подібно, як у житті, ставив себе в тін, на другий план, хоч усюди грав першу, провідну ролю. — ("Новий Час").

М-р Т. Чорний.

Використати трагедію Карпатської України

Ми не досягнули з Карпатською Україною того, чого бажали. Значить, потерпіли невдачу. Але невдача буває всіяка. Бувають вигри рівні прогрі. А бувають невдачі, що заповідають вигру у май-бутньому. Ось такою є і на-ша програ в Карпатській У-країні.

Критично ставитись до Німеччини.

Немає двох слів, що в нашо-му народі була надія, що ко-ли Німеччина зачне валити версайський договір, то тоді прийде нагода і для понево-леного українського народу видивити на ширший міжна-родній арені й свою справу. Наш загаль був переконаний, що Німеччина дістала добру шолу і тому саме ніяк не за-хоче повторювати тих поми-лок, які поробили аліянти по світовій війні, зокрема щодо здійснення права на націо-нальне самовизначення. Бо раз сама Німеччина буде опи-ратись на тім правним і мо-рально принципі й змагати до об'єднання німців і німець-ких територій, то певно обо-ронятиме й інші народи, що змагають до подібного. Воро-ги українських визвольних змагань добували в тому ні-мці, а тільки "гітлеризм", "вуйка Гітлера", "нацизм" і т. п. А український народ ди-вивсь на те як на нагоду змі-нити політичний стан Європи в такий спосіб, щоб і украї-нський народ міг добитися своїх слушних прав. Споді-вання українського народу зросли, коли Гітлер заявив, що він чужого не бажав, що він хоче мати у своїй держа-ві тільки самих німців. Бо це означало справжнє застосу-вання національного принципу до Німеччини. А український народ домагається того само-го для України. З тою хіба ще ріжницею, що ми з Украї-ни нікого не виганяємо, а тіль-ки хочемо, щоб на українській землі міг вільно жити госпо-дар цієї землі, український на-рід. Треба признати, що, на-скільки нам відомо, і такі та-ке, Гітлер не давав ніяких обі-цянок щодо Карпатської У-країни чи України взагалі. То вороги Гітлера зв'язують його постійно з Україною. Слушно, чи неслучно, але зв'язують. А ми, українці, себто наш загаль, робили собі тільки висновки, що Гітлерові, якщо він захоче чесно держатись проголоше-них ним засад, не буде можна літи проти українських інте-ресів, бож треба буде йому рятувати свій престиж і бути послідовним. Так ми вірили, але дійсність виявила щось ін-

ше. Те, як Німеччина поведла-ся з Карпатською Україною, вказує наглядно, що вона ба-чить тільки себе, тільки свій "святий інтерес". Цей інтерес казав їй уступити Італії в її о-бороні Мадярщини щодо за-ходів загарбати Карпатську Україну. А Італія хоче жити в приязні з Мадярщиною, щоб тою приязню шахувати Юго-славію й ослабити її впливи на побережжі Адрійського мо-ря. Не треба було Гітлерові Карпатської України в його-плані походу на Україну, бо він тепер може вжити до цієї акції цілу Мадярщину з Кар-патською Україною, якби йо-му було треба. Бож такий по-хід шов би через Румунію, а Мадярщина захотілаб де-що вивратити від Румунії.

А тепер пишуть іще, і то цілком поважно, про таке, що Гітлер "відкрив" Карпатської України, щоб тим приподоба-ти Сталінові! Як відомо, Сталін згадував за "малого комаря", себто за Карпатську Україну. А тепер Гітлер не хо-тів дразнити "комарем" Сталі-на, бо "комар" нагадував Ста-лінові завжди "українського слона", що є в советській не-волі. Це значить, що дійсно ведуться від довгого часу пе-реговори між Советами і Ні-меччиною, а Німеччина нама-гається тепер робити все мож-ливе, щоб не дразнити Сове-тів і дійти з ними до порозу-міння. Коли подумати, що Гітлер виголошував недавно таку важну промову, в якій торкнувся і Карпатської Украї-ни й української справи вза-галі, а не спімнув ні словом за Совети і Сталіна, то очевид-но, що це дає багато до ду-мання.

І ми, українці, над тим дума-ємо. І все те беремо під ува-гу. Звідси і повстало тепер далеко критичніше ставлення до Німеччини, ніж воно було передше.

Наша пропаганда.

Усі ті речі повинні тепер знайти висвітлення у світовій пресі. На те треба нам мати всюди свої пресові бюра, щоб вияснити добре те, що стаю-ся в Карпатській Україні, а водночас представити україн-ську справу звільненою від у-сяких непростих "вуйків". Треба представити малярські звірства і тих "союзників" ма-лярів, що покликуються на культуру, а ті звірства збува-ють мовчанкою. Український народ на Закарпатті повів се-бе чесно, гідно й по герої-ськи. Він вийшов чистим і чи-стою вийшла українська іде-я. Сплямили себе українською кровю — інші.

К. О.

Микола Костомарів.

КУДЕЯР

ІСТОРИЧНА ХРОНІКА

В ТРЬОХ ЧАСТИНАХ.

Частина третя.

(81)

— За що битися, з ким? —

питали новосильчани.

— Коли хочете миритися, —

сказав Кудеяр — приставайте

на службу князя Володимира

Андрієвича; ми йдемо проти

мучителя християнського, кро-

вопийця Івана, що в Александ-

рівській слободі; хочемо його

скинути, а на царський пре-

стол посидимо Володимира

Андрієвича. Йдіть до нього на

службу: от вам грішми плата

і каравану розібеємо.

— Ми вірою-правдою при-

сягали служити цареві Іванові

Василієвичеві, всієї Руси само-

держцєві, а князєві Володими-

рові не присягали і присягати

не хочемо — сказав стани-

чний голова.

— То ви битися хочете!

сказав Кудеяр. — Браття, стрі-

ляйте в них.

— Погодіть, — сказав голо-

ва; оглянувшись і побачивши,

що станиця його зі всіх сто-

рін окружена, — дайте поду-

мати.

— Думайте, та не довго, —

сказав Кудеяр, — а на нас

рушниц не піднімайте! От

вам наше слово: хочете бити-

ся, то ми вас візьмемо в два

вогні, нас три рази більше ніж

вас. Ми вас всіх перебеємо. А

хочете миритися, то або до

нас переходіть і ступайте на

службу князя Володимира

Андрієвича, або, коли не хо-

чете йому служити, покидайте

зброю і коні і наш пан, князь

Володимир Андрієвич — вам

життя дарує.

— Дайте подумати, — ска-

зали новосильчани.

— Думайте, думайте, та ка-

жу вам, не довго, — сказав

Кудеяр.

— Нас менше ніж їх, — ска-

зав голова станичників своїм,

покиньмо їм зброю і коні:

ми скажемо, що не могли про-

ти більшої сили. Всеодно, ко-

ли станемо їм противитися,

вони перебіють нас, а цар-са-

модержець може бути й поми-

лує нас за те, що ми все таки

не зрадили його. Чи так?

— Так, так! — говорили

станичники.

Голова звернувся до Кудея-

ра і сказав:

— Ми покидаємо зброю і

коні. Ваше слово тверде: від-

пустіть нас додому.

— Кидайте зброю, — ска-

зав Кудеяр, — ми вас убийде-

мо будемо.

Новосильчани почали зсіда-

ти коней і кидали зброю. Але

два, перешепнувшись з со-

бою, сказали:

— Ми пристаємо на службу

князя Володимира Андріє-

вича.

— То підіздій сюди, до на-

ших, — сказав Кудеяр. — Хто

переїде на службу Володими-

ра Андрієвича, той не злязи з

коня, а завертай наліво, до

нас!

За двома пішло ще вісім

мужа. Останні покидали зброю.

— Заберіть рушниці їх —

сказав Кудеяр розбийникам —

і стережіть їх. Вони в полон

здалися.

— Відпустіть нас! — сказав

голова.

— Вперед каравану розбе-

remo, — відповів Кудеяр.

— Він підійшов до царсько-

го гонця, якого розбишки

вспіли вже зв'язати.

— Давай грамоту, — ска-

зав Кудеяр.

— Гонець подав.

— Читай та не бреш, —

сказав Кудеяр.

Гонець прочитав. В грамоті

московський цар певняв Дев-

лет-Гірея в дружбі, зв'язав, що

посилає значні подарунки.

Цар просив прислати двоє по-

даних чекаских князів,

синів Мамстрюка, обіцяв за те

відпустити бувших у полоні

татар і кількох людей відпу-

скав. Вкінці було сказано: "а

що твій посол говорив про

Кудеяра, щоб його відпусти-

ти до тебе, і Кудеяра не ста-

ло, а ми би до тебе, брата на-

шого, його відпустили, колиб

він був живий".

— Бреш мучитель! — ска-

зав Кудеяр. — Я живий, і пої-

хав би до світлішого хана, але

хочу відомстити злодію сво-

му і спасти всю землю руську

перед мучителем.

В тій хвилині знайомий го-

лос назвав по татарськи Ку-

деяра.

Кудеяр пізнав одного з при-

їздивших з послом хана та-

тар.

— Де Ямболдуй-мурза? —

спитав він татарина.

3 ДНЯ.

ПРО КОНСОЛІДАЦІЮ.

У своїм 52-гм числі „На-родна Воля“ передруковує статтю з краевого радикального „Живого Слова“, під заг. „Юрба, стадо, чи су-спільство“. Та стаття зачинається:

„Як ставляться у нас до ідеї дійсної національної консолідації? Одні групи справді широко роблять це можливе, щоб шов ідею перевести в життя. Другі групи, хоч говорять багато про національну консолідацію і хоч на словах признають потребу співпраці всіх здорових сил нації, то фактично роблять це нещиро і стараються за всяку ціну відсунути реалізацію цієї справи. Поступають вони так тому, бо сподіваються за час відсутності консолідації здобути більші впливи для себе лекшим способом, який це було можливе при консолідації“.

СВЯТА ПРАВДА.

Все те, що тут написане, правдиве. А помилкове зачинається доперва тоді, коли автор починає шукати тих груп, що є проти об'єднання наших сил. А що це за групи, знаємо ми тут в Америці дуже добре з власного досвіду. Тому і наведемо кілька вивіток, по яких можна буде пізнати одну з тих груп, що спинюють консолідацію.

Одна українська газета в Америці часто пише з великим обуренням про переслідування українців у Польщі. Але коли українська суспільність у Нью-Йорку минулого року хотіла влаштувати маніфестацію проти Польщі, то та газета надрукувала допис, у якому сказано, що нинішні „фашисти“ приготували маніфестацію, з якої вийде „великий пиши“. Чи таке поступовання не шлях до консолідації?

ДАЛЬШІ ПРИКЛАДИ.

З нагоди проголошення Світової Вистави в Нью-Йорку українська суспільність забала взяти участь у тій виставі. Складено в тієї цілі минулого року загальні збори, на які прибуло кількасот представників українських організацій та інституцій. Прибули і представники згаданої газети. Вони почали доказувати, що з української участі у тій виставі не буде ніякого хісна. Гаразд. Вони могли мати свою думку. Інші приваби висловлювали свої думки і по передискусуванні вирішено таки взяти участь у виставі.

Почався вибір уряду до виставового комітету. Приваби, знаючи добре про „охоту“ консолідуватися з боку представників тої групи, якої вирізняло є згадана газета, запропонували і їй вступити до уряду. Але наші „консоліданти“ опирались. „Заждять, ми надумамось“, відповіли. Гаразд. Збори зарезерували їм місця в екзекутиві, аж доки вони не надумаются. Вкінці відповіли, що до уряду належати не хочуть. Ось так за-демонстрували вони охоту консолідації! Та це ще не все: пару тижнів пізніше ті великі „консоліданти“ написали в своїй газеті з задоволенням, що українській корпорації Світової Вистави не везе, що люди мало складають жертв і т. п.

ЩЕ ТРОХИ „КОНСОЛІДАЦІЇ“.

А ось недавно один із дрібеньких українських отаманчиків, що то в різних формах, в різних місцях появляються, вернувшись з Європи та прилюдно представляє те, що діялось в Карпатській Україні в часі її короткого державно-

го життя, в такий спосіб, що опоганює наші визвольні змагання.

Кожному, хто дійсно відчуває трагедію Карпатської України, відразу видно, що у-ється тут до діла з огидним отаманством, яке не бачить справи, а тільки свою амбіцію, і тому не знає міри та в злочинний спосіб спотворює свою рідну ідею. Тому совісні люди таку поведінку гостро натаврували. Бо тут не йшло про критику, про „політику“, ні навіть про партійні ріжніці, чи промахи, а просто був це прояв звичайного хамства, яке з дикою радістю нищить те, що поставили інші ціною своєї крові.

І щож, думаєте, може наші любители консолідації натаврували це руйнівницьке гуляйпо? Та де там. Не лише, що не натаврували, але вихвалили його. Егеж, вихвалили, таксамо, як це зробили поляки, москалі та большевики. Ось тому, що таких прикладів є більше, так тяжко йде і „консолідація“ здорових сил нації. Супроти цього навіть не можна дивуватися, що декому осточортіла така „консолідація“, особливо, коли про неї говорять ті, що її постійно розбивають.

3 УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ФІЛАДЕЛЬФІЯ, ПА.

Діяльність в У. З. Х.

Саме минуло два місяці, як у нашої ділянки заложено відділ 51 Українського Золотого Хреста. З тої нагоди заходами членства згаданого відділу влаштовано 6. травня ц. р. в залі Українського Дому при вул. Бравн ч. 23 гарну виставу „Убийники“. Вистава була добре підготована і випала дуже гарно. Виконала його переважно наша молодь при співучасті старших. Деякі одиниці зпоміж молоді працюють щиро й колись дрібка заохоти з боку загалу, то працювали б іще щиріше. Вистава полишила по собі приємне враження і закінчилась моральним успіхом. Треба вірити, що згаданий відділ У. З. Хреста далі розвиватиметься успішно і відстане загально піддержку української суспільності.

О. Фостик.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

НЕ УСУВАЙМОСЬ ВІД ЖЕРТВЕННОСТІ І ПРАЦІ.

Американці вміють шанувати час і порівнюють його з грішми. Ми цей скарб часто розтрачуємо. І то як в особистім житті, так і в суспільно-громадським.

Правда, є в нас такі, які себе всеціло присвячують для якоїсь ідейної цілі. Та їх небагато. Тому на них спадає цілий тягар не лише праці, але жертовності. Деб вони не прийшли, всюди від них вимагають: дай і дай. На кооперацію дай, на народний дім дай, на Рідну Школу, інвалідів, визвольну боротьбу і т. д. Все дай і дай. Вони дають і під тим тягаром гнутьсся. До того вони і свій час присвячують.

А не було б їм так тяжко, якби ціла наша суспільність приступила до жертовності і до праці. Можна би було тоді поділити тягарі фінансові і тягарі праці. Кожен би більшість недбала. Ходить боками, вистоює по салонах біля чарки, чи вештається десь по чужих клубах.

В останніх часах можна за-примітити ще одно прикре явище. А саме, загаль чимраз більше відтягається від ріжних національних імпрез. Не хоче навіть кілька разів на рік прийти на якесь національне свято. Це ще більше знеохочує тих нечисленних одиниць, які вкладають до того труд, час і гроші, а хісна з того великого нема. А риди тих, що працюють, маліють. Це ми мусимо мати на увазі і завчасу запобігати лиху.

П. Сокальчук,
Нью-Йорк, Н. Й.

ПОРАДИ ТИМ, ЩО ЙДУТЬ НА СВІТОВУ ВИСТАВУ.

Три рази ходив я вже на Світову Виставу в Нью-Йорку, щоб оглянути всі ті чудеса, зібрані на кількох сотках акрів. Не буду розказувати всього того, що я бачив, а раджу кожному піти самому і на те все поглянути. Є там багато речей справді величавих.

Та я хотів би дати маленьку пораду тим, що туди вибираються, щоб вони, йдучи туди, забрали з собою перекуску. Бо харч на виставі дуже дорогий.

Як заповідають американські газети, ця справа наладнається і можна буде незадов-

го добре і дешево прокормитись. Можливо. Та краще зробіть ті, що не будуть ризикувати, а такі засобляться своїм харчем. А за ті гроші, які вони мали витратити на харч, вони змогли б побачити там багато інших цікавих речей.

П. С.

ОСЬ ТАКИХ РАДІОВИХ ПРОГРАМ НАМ ТРЕБА!

Через Нешенел Бродкестінг Систем передано минулої суботи українську програму на цілу Америку, виконану Українським Молодечим Хором з Нью-Йорку й Нью-Джерзі, під проводом п. Степана Марусевича. У програму ввійшли тільки три пісні: „Ой, чого ти почорніло, зеленее поле“ — Шевченко — Л. Ревуцький, „Шумить, гуде дібровонька“ укладу М. Гайворонського і „Жаля Ульянка шовкову траву“ Акомпаніювали пані: Віра Стеткевич і Ольга Ляхович. Співала наша тут роджена молодь. Вже те, що згодилось передати цю програму на цілу Америку, каже догадуватися, що маєть тут до діла з аматорським хором, але добрим. І так воно мусіло видатись тим, що слухали співи. Можна зробити заввагу, що треба вкладади більшу ріжнородність у такі програми, але тут не було великого вибору, бо час був закороткий. Та й ця коротка програма зробила нам добру прислугу. Треба дати признання за солідну підготову не тільки співи, але й тих „дрібниць“, які злучені з пояснювальними програмами, а які часто псують змістом те, що гарно передано співом. Тут було все в гармонії. Заповідач виразно заповідав пісні як українські, добре виголошував імена і назви, дуже гарно згадав за 125-літню річницю народили найбільшого українського поета Тараса Шевченка, як теж підкреслює, що в українських піснях пробивається національний характер українського народу, що змагає до свободи.

Причому годиться зазначити, що радіова станція звернула увагу на цей хор між іншим і тому, що мала плати з його радіових виступів у Клівленді й Пітсбургу. Бо про те, що сотні подібних хорів намагаються дістати хоч нагоду, щоб їх проконцертувати, нема потреби розписуватись. Кожний, що з цєю справою мав денне-будь до діла, це добре знає.

Л. М.

ІСТОРІЯ СКРИПОК СТРАДІВАРІЯ

Найславніші скрипки світу походять з італійського міста Кремона, що виконали їх Микола Амацій та Страдіварі. Назвище останнього осталося раз назавжди при чародійнім інструменті, що набрав у світі особливого розголосу і слави. Проте французький король Карло IX. попросив на свій двір геніального конструктора Страдіварі, щоб виконав 12 скрипок, 6 альтів, 8 чельо та 2 контрабаси для королівської оркестри. Італієць не відмовив прохання; але от оркестра не довго тишилася небуденними інструментами. Францію захопила революція, й уся майже довголітня праця Страдіварі опинилася в руїні. Лиш чудом збереглась одна скрипка, що була призначена окремо королеві та водночас мала герб Карла IX. і його монограм.

Історія тієї скрипки є доволі довга. Отож у 1792 р., коли паризька юрба вирізала королівську гвардію, остався чудом при житті лиш один Джон Тарді. І саме ота історична скрипка його врятувала; коли гвардієць заприпитав, що наближається остання його година, вмість перебрався на мандриного скрипака й скрився

зразу в королівських магазинах. Доперва по хвилині, як прогомніла буря, вийшов тихцем на місто й спокійно прямував до Фрибурга. Ніхто по дорозі його не турбував, бож хто сподівався, що це королівський гвардієць, найбільший любимець Карла IX.

А коли прибув до нового, великого міста, голод і нужда змусили його продати ту скрипку відомому аристократові Вайдові за круглу суму 3,500 франків. Одначе королівська скрипка й тут не за-гріла довго місця та перейшла з черги в руки німця, що збирав вартісні історичні предмети.

Цікава теж є історія най-гарнішої (щодо виконання) скрипки з Кремони, яка по довжезній мандрівці перейшла до славного еспанського скрипака Сарасате.

Одної днини — як згадує хроніка — багатий женевський купець Бойсі вийшов каритою на прогулку. В дорозі задержався біля кузні й вступив до коваля, щоб підкував коні. І саме в тім часі заприпитав на стіні прегарну скрипку. Бойсі вмість пізнав інструмент Страдіварі, бож сам був музикальний, та зоздивуванням спитав коваля:

— Яким чудом ота скрипка до вас забрала?

— Уже проминуло 10 років — почав розказувати коваль — як перейшла в мої руки. Одного разу переїздила нашим селом валка циганин, що вступила до мене направляти воза; я виконав їхне бажання, а за напругу одержав у заставу оту скрипку. Одначе дигани по сьогоднішню днину не згодилися по скрипку й так вона тут у кузні висить.

— А скількиж мала коштувати ота направа воза?

— Трицять франків! — відказав заскочений коваль.

— А продали би її? — спитав повагом купець.

— Дуже радо!

— Отож даю вам 500 франків, бо стількиж вона вартує.

Коваль сховав на радіошах гроші, а Бойсі вернувся задоволенний додому зо справжнім інструментом Страдіварі.

Після смерті купця скрипка перейшла в руки відомого фабриканта музичних інструментів Гільоме. Але цей перепродав її незабаром на провінцію одному вчителеві музики. Врешті мандрує та скрипка на французький терен та переходить на власність торгівця старих предметів, що за безцін продає її славному еспанському скрипакові Сарасате.

Стільки задержалося згадки про славні твори Страдіварі, але скількиж їх іще на світі безслідно валяється.

ШТУКА ПРАВИЛЬНОГО КАШЛЮ.

І кашляти треба вміти. Італійський лікар Генрічі є тої думки, що люди не вміють правильно кашляти. Звичайно роблять при кашлі скорий вдих отвертими широкими устами. Тимчасом значіння і вартість кашлю полягає на усування з відділових доріг (легені, бронхи) усяких непотрібних тіл (слиз, бактерій і т. п.), а згаданий вдих заганняє їх ще глибше. Тому перед кашлем треба поволі і глибоко втягнути повітря носом, бо через те легені більше виповнюються повітрям і тому кашель ліпше прочищує легені. Таксамо підчас повільного вдиху носом повітря орівається, менше дражнить відділові доріжки і слабше побуджує їх до нового нападу кашлю.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

PRESS REPORTS ON UKRAINE AND UKRAINIANS

UKRAINIANS IN MOTHER'S DAY DINNER

Mothers Day was observed by Stamford Ukrainians at a dinner in St. Vladimir's Catholic Church hall, Greenwich Ave., last night. The Rev. Vladimir Andrews, prefect of the Ukrainian Catholic Seminary of Stamford, principal speaker lauded the name, "Mother," and evaluated its meaning from the point of view of the family. Father Andrews emphasized the suffering and sacrifice of mothers in giving up their children in times of international situations, and he spoke of the value of mothers for raising sons and daughters for the service of mankind in the establishment of the home and the community.

Harry Bayon, president of the club, was toastmaster. Peter Kochansky, vice president; Miss Ann Breen, secretary; John M. Colowitch, treasurer and Michael J. Nagurney, registrar of St. Basil's Preparatory School were the other speakers. A committee headed by Miss Tillie Badarick, Miss Catherine Tyreyk and Mrs. Anna C. Nagurney presented floral pieces to each mother upon her arrival at the hall and provided for the entertainment.

Prof. Peter Shawinsky on behalf of the guests expressed their gratitude to the club for establishing the annual Mother's Day dinner.

(„STAMFORD ADVOCATE," Monday, May 15, 1939.)

ЗИЗОВАТИ ОЧІ

Лікарське знання про зизоваті очі походить з давніх часів Гіпократу, котрого називають „батьком медицини“. Та тодішнє знання з теперішнім не може навіть рівнятись. Проте теперішнє знання олирається на тих самих головних засадах, що і тодішнє. Нинішні медики дивляться на цю недугу також, як на мязно-нервову недугу, що має свій початок в уродженні, і що з поступом літ стає щораз гіршою, а не раз навіть доводить до сліпоти одного, чи обох очей.

Зиз можна легко запримити у дітей. Вже на сесому місяці можна його завважити у дитини. Та часто родичі малавжають це і не звертають на це належної уваги. А раннє лікування помоглоб далеко скоріше, ніж пізнє, та не потяглоб за собою ні таких великих коштів, ні терпіння. Зпочатку можна лікувати це медичним і оптичним способом, себто ліками та склями. По восьмим році життя зиз так укоріниться, що лишається тільки хірургічна операція. Зиз у літньому віці має вплив на духовий розвій людей. Він робить їх стидливими, боязкими, себе свідомими. Все це походить від почуття, мовляв: „зо мною щось не так“.

Д-р С. В. Сухомлин,
Шікаго, Іл.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОЗІР! КЛІВЛЕНД, ОГАЙО, І ОКОЛИЦІ... ПОЗІР! З РАМЕНИ БРАТНІХ ВІДДІЛІВ ОДВУ ВЛАШТОВУЄТЬСЯ АКАДЕМІЮ

по покійному ВОЖДОВІ українських націоналістів, ЕВГЕНОВІ КОЛОВАЛЬЦЕВІ В НЕДІЛЮ, 21. ТРАВНЯ (МАЙ 21, 1939) В УКР. НАРОД. ДОМІ, ПРИ ВЕСТ 14. УЛ. В ГОДИНІ 2.30 ПОПОЛУДНІ.

Шановні Українці! Простягніть Вас усіх на той день взяти активну участь, а переважно всі відділи, щоб поділились на той день зорганізовано, також і Сестрицтва й Товариства. Не сміє там бракувати тих, котрі почуватись себе українцями. На святі буде головним бесідником референтом п. Володимир Душин, редактор „Націоналіста“ з Нью-Йорку, й місцевий а. О. Малицький, і інші місцеві й позаміські. Хор під проводом В. Шустарника з укр. гр.-кат. церкви. — Внаслід, коли на наших Рідних Землях гинуть найкращі сини України, ми в Америці не сміємо дивитись на то поневоленими нашими ворогами, а стати сім'єю в поміч своєму народові так, як стануть інші народи. Віримо, що в той день клівлендська колонія візьме собі за обов'язок і винесе пам'ять Вожда полк. Евгена Колоняльця, бо в нас плекається культ наших великих людей, наших Героїв, що зложили своє найдорожче життя за нашістьну для всіх нас справу: ВИЗВОЛЕННЯ УКРАЇНИ! Не сміє бракувати на тім великим святі ні одного свідомого українця, ні одного свідомого українки! Іле святий обов'язок нас усіх! — СЛАВА УКРАЇНІ! Комітет ОДВУ.

ПОЗІР! ОБУРН, Н. Й., І ОКОЛИЦІ! ОДИНОКА НАГОДА ПОБАЧИТИ ЧУДОВУ ФІЛЬМУ продукції Авраменка:

ЗАПОРОЖЕЦЬ ЗА ДУНАЄМ

несмертельна українська опера в головній ролі (Одарки) „український соловейко“ МАРИЯ СОКІЛ!

Побач неї найкращі українські артисти й співаки: МИХАЙЛО ШВЕЦЬ, М. КАРАШ, Д. КРЕОНА і ін. Музика: АНТІН РУДНИЦЬКИЙ!

ТІЛЬКИ ОДИН ДЕНЬ: СУБОТА, 20. ТРАВНЯ, в „ОБУРН-ТЕАТЕР“, Обурн, Н. Й. МАРИЯ СОКІЛ виступить ОСОБИСТО попол. і ввечері!

УКРАЇНЦІ, ЩО ХОЧУТЬ ВІДВІДАТИ СВІТОВУ ВИСТАВУ В НЬО ЙОРКУ, ВЖЕ ПОПИТУЮТЬСЯ ЗА ВИГІДНІ І ПОМІРКОВАНІ МЕШКАННЯ ПІДЧАС ВІДВІДИН.

ОТЖЕ УВАГА ВСІ, ЩО МАЮТЬ КОМНАТИ ДО ВИНАЙМУ В ОКОЛИЦІ СВІТОВОЇ ВИСТАВИ В НЬО ЙОРКУ.

Виповніть цей купон, вичеркніть з нього непотрібні слова, витніть його на кропкованій лінії й зашліть з відповідною квотою до адміністрації „Свободи“.

До Адміністрації „Свободи“:
Р. О. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

Прошу оголосити в „Свободі“ такі комнати для відвідувачів Світової Вистави в Нью-Йорку:

Комната величини _____ стіп довга, _____ стіп широка.

На першому, другому, третьому поверсі

Ліжка: одно подинокое, два „твин“, одно подвійне.

Купальня. Гардаж. Телефон.

Ціна на день _____ на тиждень _____

Імя _____

Адреса _____

Телефон (як є) _____

Одноразове оголошення 75 центів.

При більшому числі оголошень відповідна знижка.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ПРЕДСТАВНИК У КАНАДІ.

Деніела Ролера (наліво), бувшого секретаря торговлі в кабінеті Рузвелта, а нині представника Злучених Держав перед канадським урядом, витеа при приїзді в Канаду канадський прем'єр міністрів, В. Л. Макензі Кінг.

ПОЗІР! BRONX, N. Y. ПОЗІР!
ЗАХОДАМИ ТОВАРИСТВО: "ЛЮБОВ", ВІД. 298 УКР. НАР. СОЮЗУ;
ЗГОДИ. ВІД. 210 У. Н. С. ОДВУ, ВІД. 22, "СКАЛА", ВІД. РОБА.
Відбудеться

ВЕЛИКИЙ ПІКНІК (GRAND PICNIC)
В НЕДІЛЮ, 21. ТРАВНЯ (SUNDAY, MAY 21, 1939)
в HOFFMANN'S CASINO AND PARK,
1118 Havemeyer Avenue (Cor. Haviland Ave.), Unionport, N. Y.
Початок у годині 1. пополуночі. — Музика добрий. — Вступ 45 центів.
До численної участі всіх Громадян запрошує — Комітет.
DIRECTIONS: Take Westchester Ave. Car to Havemeyer Ave. or Take Hunts Point Pelham Bay Park Subway to Castle Hill Ave. Station or Take 180th Street Crosstown Trolley to Havemeyer Ave. or Take Lexington Ave. or 71st Ave. Subway to West Farms Station and change to Trolley Market Crosstown Unionport. Get off at Havemeyer Avenue.

ГАРТФОРД, КОНН.!
ПЕРШИЙ ВЕСНЯНИЙ БАЛЬ
— влаштує —
БРАТСТВО СВ. ІВАНА ХРЕСТИТЕЛЯ,
ВІДІЛ 277. Українського Народного Союзу,
В СУБОТУ, 20. ТРАВНЯ (MAY 20, 1939)
В ГАЛІ 54 WYLLYS ST., HARTFORD, CONN.
Вступ 25 ц. — Добірні музика. — Поч. у 7:30 вечір.

УКРАЇНСЬКИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК!
ВІД. 194. УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ
І ВІДІЛ УКРАЇНСЬКОГО РОБ. СОЮЗУ,
спільно з іншими українськими організаціями
— урядують —
УКРАЇНСЬКИЙ РІЧНИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК
В НЕДІЛЮ, 21. ТРАВНЯ (MAY 21, 1939)
В ДЕКСТЕР ПАРКУ (КОЛО ДЖЕМЕЙКИ)
Комітет передбачає на пікніку прийнятні чотири тисячі людей і тому зроблено всі заходи, щоб пікнік зміг на фірму. Отже будьте і ви там. До танців пригваритиме Полоний Оркестр. — Вступ 40 центів.
УРЯД ТОВ. СВОБОДА, ВІД. 194. У. Н. СОЮЗУ:
Гавриїл Заканич, президент. Стефан Гвиштин, секретар.
DIRECTION TO PARK: Take Jamaica train at Delancey Street and ride to Elderts Lane; or 14th Street Line Canarsie train to Broadway Junction, change to Jamaica train and ride to ELDERTS LANE. 115-16

СВІЙ ДО СВОГО
ЧИ ПО ОГОЛОШЕННЮ ЧИ НА ЗАКУПІ.
У наших складах найде великий вибір
ЗАЛІЗА ДЛЯ БУДІВЛИ, НАЙКРАЩІ ФАРБИ, ВАРНИШІ,
DUTCH BOY WHITE LEAD & OIL
НАКЛАДАЄМО НА ПІДЛОГУ CONGOLEUM
P. H. OLSCHOVY
HARDWARE
3672 EAST 131 ST., CLEVELAND, O.
Phone: WA 1672.
ОБСЛУГА ЧЕСНА І ШКОРА.
Власник: ПИЛИП ОЛЬХОВИЧ.

УВАГА! УКРАЇНЦІ НЬО ЙОРКУ І ІНШИХ СТЕЙТІВ! УВАГА!
ПРИ НАГОДІ ВІДВІДИН СВІТОВОЇ ВИСТАВИ
В НЬО ЙОРКУ
не забудьте завітати до УКР. РЕСТАВРАЦІЇ під назвою:
"LUCKY OPEN KITCHEN"
33 THIRD AVE. (3), межі 9. і 10. вулицею,
NEW YORK CITY
Там можна дістати по припустимих цінах смачні старокраєві, як рівнож американські страви. Ми певні, що Вас задовольняє, як цього певні ті сотні й сотні ньюйоркських українців і американців, котрі вже щодня заходять до нашої Реставрації.
За добрий харч і обслуговування
браття І. і А. ГЕЛЕТІЙ.

З РУХУ ПО ВІДІЛАХ
У. Н. СОЮЗУ.

ШАМОКІН, ПА.
Віділини у першій відділі.
До нас, до Шамокін, прибув з Сентраді, Па., п. Іван Чепу в справі приєднання нових членів для У. Н. Союзу. Він дав нам обширне пояснення про те, які користі досягає член, належачи до цієї нової найстаршої і найбільшої інституції. У. Н. Союз не лише виплачує точно всі фінансові зобов'язання, нарівні з найкращими американськими інституціями, але також дільно слідує за цілістю українського суспільного життя тут в Америці і в Європі та скріплює його в його розвитку. Він підтримує різні загальноукраїнські інституції, як Рідна Школа, інваліди, Просвіта, і т. д., а також тут в Америці, як Світова Вистава, студенти і т. п. Він навіть в заграничній політиці послався виволодженню українського народу і вразі потреби висилає представника до європейських держав.
Супроти цього ми повинні вписуватись до цієї інституції, яка дає нам далеко більше, ніж котрабудь чужинська інституція могла б дати. П. Чепу заявив свою готовність допомогти нам приєднати нових членів, щоб наш перший відділ здобув бодай стільки само членів, скільки він мав на початку, коли зав'язався, 45 літ тому.
Н. Габура,
секр. 1-го відділу У. Н. С.
ДІТРОЙТ, МІШ.
Справа зїзду молоді.
Не раз можна почути серед наших старших союзівців заміти, що вони приготували великі організації для нарастаючої молоді. Це все гарно. Але чи подобає ми про те, щоб саму молодість втягнути в ті великі організації та щоби підготувати її належно до заведення тими організаціями?
На це питання ми знайдемо відому відповідь. Бо це є відомим фактом, що тільки мала частина належить до тих організацій. Більшість є поза ними, а навіть національно не підхвана як слід, щоб колись перебрати культурну й фінансову спадщину по своїх батьках.
Над тим питанням нам слід застановитись і щось почати. Ось і наші місцеві відділи У. Н. Союзу застановлялись над тим питанням та рішили в тій цілі влаштувати в Дітройті 28 травня ц. р. в Укр. Нар. Домі зїзд Союзової молоді,

з самого міста Дітройту й околиці, а також сусідніх стейтів, Огайо, Індіані і інші.
Тому ми закликаємо всіх союзівців з тих околиць, щоб подбали про те, щоб їх молоді була на тім зїзді найкраще заступлена. Головно старші союзівці повинні подбати про те, щоб зацікавити тою справою молоді та уможливити їй прибути на цей зїзд.
Місцевий комітет приготував обширну програму, щоб задовольнити молодих і старих. Порядок зїзду буде такий: В неділю, в першій годині, наступить відкриття зїзду. Далі будуть промови молодих представників на різні теми, відносно Союзової молоді. На їх частині повинні бути присутні також старші, бо у своїх промовах молоді висказувати свої бажання і домагання до старших. Молодь сама подасть нам вказівки, в який спосіб підходити до неї, щоб втягнути її в рідні інституції та затримати при своїх народі.
Далі відбудеться бенкет, поданий з танцями. Віримо, що старші союзівці візьмуть собі цю справу до серця і доложат усіх сил, щоб той перший зїзд Союзової молоді в нашій околиці випав найкраще. Тикети на зїзд уже продаються тепер. Вони коштують \$1 один. Слід уже тепер зайнятись їх розпродажем.
Дітройтський Комітет.

НЕВДОВОЛЕНА З ТАКТИКИ АКТРОК НА ВИСТАВІ
Марсела Гендрікс, співачка в "Зуйдер Зе" на Світовій Виставі в Нью Йорку, домагається від газет більше розголосу для "тих талановитих і гарних дівчат, що не хочуть роздагтися, щоби показувати своє наге тіло".
Подружжя розмова.
Жінка, читаючи газету, каже: — Знаєш, учні стверджують, що жінки живуть тепер пересічно п'ять років довше... Чоловік: — Дуже мене дивить, бо тепер то я належно знайдеш час, щоб мені пришивати гудзики.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ ЗБОРІ ВІДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ
КРАЄВІ
КЛІВЛЕНД, О.
На визвольну боротьбу.
Дня 12, лютого відбулося в нас Свято Ольги Басараб. В укр. греко-католицькій церкві відправили панакхиду о. С. Журавського перед символічною могилою. Біля могили стояла сторожа дівчат Золотої Хрести і жінок 8. від. ОДВУ. Збірка, яку переведено на визвольну боротьбу, принесла \$41.75.
Святочний концерт відбувся в Укранській Народній Домі. Започав відспіванням хором "Боже великий, єдиний". Вступило слово відомого гоміласта о. І. Поповича, голова місцевого ОДВУ.
Точні програми проголосувала панна М. Бойко, голова Жіночого відділу ОДВУ. В програмі входили хорова точка під управлінням п. В. Шостачка.
Першу промову виголосив о. С. Журавський, новий парох у Клівленді.
Декламувала "Слава Полтавці Героїні" молода дівчина М. Попович. Святочний реферат виголосив адвокат О. Малицький. Бесідник змавав обширніше життя і трагічну смерть Ольги Басараб, що через характерність, працю і пошту стала свідком для українського життя.
Саме тепер, підкреслив бесідник, потрібно, щоб українська мати виговорила героїську молодість, що радо віддає життя за батьківщину.
Далше промовляла гом. Д. Шмага, окружний організатор ОДВУ. Потім знову виступав хор греко-католицької церкви, під управлінням п. Шостачка, з визначною піснями.
Декламувала "Слава Вам, Героїні" молоденька дівчина Дарош. Потім промовляв проф. Ганець з Карпатської України. Він у своїй короткій промові говорив, що достойний той народ, що має таких героїв, що жертвують своєю життям за Україну і за свій народ. Лише такому народові належить воля.
Хор православної церкви під управлінням п. Трембюка відспівав визначну пісню.
Далше промовляла Марія Олександрівна, організаторка жіночого відділу ОДВУ. Українська жінка має окреме завдання в тій героїчній добі, говорила бесідниця. Вона мусить виховати нових героїв, а щоб виховати їх, мусить перше сама мати той героїчний дух, що мала наша героїня Ольга Басараб. Потрібно їй ставати в ряди організації націоналістичної, бо тут навчались працювати спільно для великої ідеї.
Свято закінчила голова Марія Бойко. Закінчило свято національним гімном "Ще не вмерла України".
В українській греко-католицькій церкві зложили по \$1: Д. Шмага, П. Головачук, В. Цвіряк, М. Клішівська, Е. Хмарик, А. Питуляк, П. Гнатик, С. Іванчук, Гр. Соляр, Марія Олександрівна, Марія Кавалець, М. Байдура, І. Білінський, М. Шенко; по 50 ц.: М. Вербицька, Т. Павлина, П. Свердла, П. Цап, І. Бізля, А. Сорочан, пан Коростинська; решта дрібниці. Разом \$41.75.
Збірка на саль: По \$1: Омар Малицький, о. М. Запарник, Анна Хміль, М. Бусько, Анна Мельник, П. Поліщук, Марія Бойко, Катерина Попович, П. Наконечний, М. Липвак, С. Котівич, Н. Третьяк, Н. Бобченко, С. Ломин, Ю. Гриняк, С. Іванчук, І. Івановський, Д. Лупань, О. Купчик, А. Іваночко, Г. Коростинський, В. Козюк, М. Санко, Анна Павлина, А. Банас; по 50 ц.: Н. Н. О. Гринько, І. Бізля, О. Шалатий, І. Фидіш, М. Колодій, М. Голубець, І. Телес, А. Декан, Я. Пачула, С. Когут, І. Голованський, А. Пачула, П. Ячник, Р. Хміль, М. Кравчук, М. Маковський, С. Косик, П. Пелес, П. Ціхоцький, М. Петришин, М. Пригуляк, В. Репунинський, Н. Декан, М. Когут. Чистий дохід у сумі \$106.05 передано на призначену ціль через ЦВ ОДВУ.
НЬОАРК, Н. ДЖ.
З ювілею на народну ціль.
З нагоди 25-літніх роковин подружжю життя Марії й Андрія Гузарів з Ньюарку, Н. Дж., привітали на ювілейні гості збірку \$6.50 на потреби Карпатської України. Гроші передано через Об'єднання.
Ілля Кміть.

ФАРМА НА ПРОДАЖ
11 акрів землі, дім на 6 кімнат, "барна", курники, літній дім, овочевий сад, всі уліпшення, земля вже оброблена для uprawy. Голоситься до:
Mrs. BERTHA KUELL,
RFD 4, Box 209, New Brunswick, N.J.

БИЗНЕСОВІ НАГОДИ
ПРОДАЄТЬСЯ КЕНДІ СТОР дешево. Мешкання з 3 кімнат, Рент \$30. 273 E. 10th St., New York City. Telephone: STuyvesant 9-9141

ДИСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ

ДІТРОЙТ
ПОТРІБНА УКРАЇНСЬКА ДІВЧИНА, АБО СТАРША ЖІНКА, до домашньої праці. Зголоситись сейчас:
16209 WEST WARREN, DETROIT, MICH.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Вечір від 6 до 8, а в невіді рано від 10 до 12.

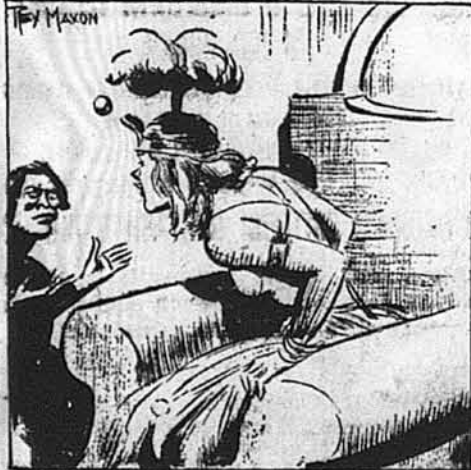
МИХАЙЛО КАНЮК
УКРАЇНСЬКИЙ ПОХОРОННИК
2321 W. CHICAGO AVE.
CHICAGO, ILL.
Модерна каплиця.
Добра обслуга.
ЦІНИ ПРИСТУПНІ ДЛЯ ВСІХ
Телефон: ARmitage 4575
Тел. до дому: Seeley 0298.

Даром пробка
МІЛЕРТОН LAXATIVE
Мілертон є прийнятний і легкий до зажиття.
Мілертон дає найкращі успіхи, коли його вживається тільки в незначній кількості, а тоді звичайно його або зараз перелічить спочинком, або по-вистанцю рано.
Мілертон не виробляє привычки. ОДНА ВЕЛИКА КОРОБКА \$1.00 вистає майже на цілий місяць.
Спеціальна оферта читачам "Свободи":
\$1.00 за одну коробку Мілертону
\$1.50 за дві коробки Мілертону
\$2.00 за три коробки Мілертону
Питайте за зільям Мілертон у вашій місцевій аптеці, а як там його не мають, то пишьте до: J. S. MILLER, Inc., Dept. U., P. O. Box 628, Newark, N. J.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без різниці, як далеко поза Ньюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга ширша і чистіша. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.,
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Удирейкер
заряджує погребам по ціні так низькій, як \$150. Обслуга найкраща.
JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th St., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as \$150.
Telephone: GRamercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
ЗАНІМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 6-6577

В той момент, як Брайн пустився в погоню за Атаном Томом, а радше за скринькою з матірю усіх жемчугів, вода почала скоро підноситись і заливати підводну святиню. Більшість із атаків, які були без масок, потонула. Лявак і Тарзан, побачивши, що їм не лишається ніщо інше робити, тільки це все залишити, пустились до повітряної кимнати.

За ними ступав Геркуф. Тепер, коли вода була всюди, їм не було тяжко вийти в озеро і зникнути під водою. Знайшовшись на вільній воді, вони пустились до того місця, в якому залишили Гелену. Та який був їх переляк, коли вони побачили, що Гелена кудись поділась. Де тепер її шукати? В нетрах Тарзан знайшов би слід. Але не під водою.

Тарзан і Геркуф почали безнадійні розшуки Гелени. А в той сам час Магра і Грегори, котрих схопили люди якоїсь тамовської дивної секти, очікували на березі своєї дальшої долі. Нагло поверхня води сколихалась. Всі вступили очі в те місце, в якому, здавалось, клекотіла вода. Нагло зпід води появились два шоломи, білий і чорний.

Члени секти догадувались, хто це. Та не оная нічого про те Грегори. А коли дві особи в нуркових одностроях прибули до них і здійняли шоломи, Грегори закричали: "Гелено, дорога моя! Я радий, що ти жива. Та де ти тут взялась?" Та водночас з тим решта сектарів, побачивши другу особу, видала поважний окрик. Це, на їх думку, був їх справжній божок.